

De energietransitie in Meierijstad

In 2050 wil de gemeente Meierijstad een CO₂-neutrale gemeente zijn. Dit vraagt nogal wat van de gemeente en van u als raad. Om u als gemeenteraad aan het roer te zetten in de energietransitie is het belangrijk om te weten waar het over gaat en hoe u het proces kunt beïnvloeden. Deze placemat geeft daarvoor handvatten.

De energietransitie vindt lokaal plaats, maar daarnaast wordt er regionaal samengewerkt in de regio Noordoost-Brabant. Binnen deze regio wordt een Regionale Energiestrategie (RES) opgesteld met kaders voor de gemeente Meierijstad. Daarmee heeft de RES invloed op de lokale opgaven warmte en elektriciteit. Tegelijkertijd stuurt de gemeente – vanuit haar lokale beleid – zelf op de inhoud van de RES. Er is dus sprake van een wisselwerking.

Waar gaat het over?

Het klimaat verandert. Door (o.a.) verbranding van aardolie, aardgas en steenkool komt er steeds meer CO₂ voor, waardoor de temperatuur stijgt. Dit heeft grote gevolgen: stijging van de zeespiegel, langere periodes van droogte, etc. Om de uitstoot van CO₂ te verminderen worden er op alle niveaus maatregelen genomen: internationaal is het Klimaatverdrag (Akkoord van Parijs) opgesteld, op Europees niveau de Green Deal en landelijk het Klimaatakkoord, met als doel om in 2030 49% minder CO₂ uit te stoten. Het Klimaatakkoord vertaalt die doelstelling naar Nederland en is ondertekend door tientallen organisaties, waaronder het Rijk en de VNG. In het Klimaatakkoord hebben verschillende sectoren (klimaattafels) een eigen opgave. De opgave waar gemeenten mee te maken hebben draait vooral om:

- **Elektriciteit (opwekken hernieuwbare energie)**
- **Gebouwde omgeving (een aardgasvrije warmtevoorziening)**

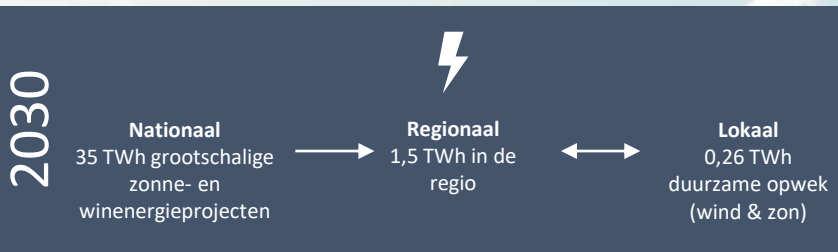
Figuur: overzicht Klimaat Tafels (NVDE)

Landelijk

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat Regionale Energiestrategieën (RES'en) worden opgesteld, die voor een deel uitvoering geven aan de afspraken over **elektriciteit** en gebouwde omgeving, oftewel **warmte**.

Elektriciteit: In het Klimaatakkoord is het doel gesteld: voor 2030 tenminste 35 TWh 'hernieuwbare energieopwekking op land'. De RES'en moeten hier uitvoering aan geven na de deadline van de concept RES (juni 2020) wordt landelijk berekend of de opgave behaald is. Er is dus op voorhand geen vastgestelde opgave per regio, dit vullen de RES-regio's zelf in.

Warmte: In het Klimaatakkoord is het doel gesteld: voor 2030 moeten 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd zijn. Gemeenten krijgen een centrale rol in een wijkaanpak om dit te realiseren. Gemeenten leggen uiterlijk in 2021 de volgorde en het tijdpad vast waarin wijken worden aangepakt. In de RES wordt regionaal afgestemd hoe warmtebronnen en -technieken worden ingezet in de Regionale Structuur Warmte.

Regionaal (Noordoost-Brabant)

In het voorjaar van 2019 is de Startnotitie vastgesteld door alle 16 gemeenteraden in de regio Noordoost-Brabant, ook door Meierijstad. Op dit moment wordt gewerkt aan de concept-RES, die in maart wordt geagendeerd in de colleges en daarna aan de raden wordt voorgelegd ter besluitvorming. De concepten die zijn gepresenteerd aan de raad gaan uit van:

Elektriciteit: de regio neemt als uitgangspunt: een 100% hernieuwbare elektriciteitsvoorziening in 2050. Daarbij is de opgave per gemeente naar rato van het energieverbruik verdeeld, oftewel een *fair share*. Dit houdt in dat Meierijstad 17% van de regionale opgave dient in te vullen (0,26 TWh). Dit sluit aan op de lokale doelstellingen van Meierijstad.

Warmte: voor de concept-RES wordt onderzocht welke bronnen voor de regio beschikbaar zijn. Pas in de definitieve RES wordt dit uitgewerkt naar een Regionale Structuur Warmte.

Lokaal (elektriciteit)

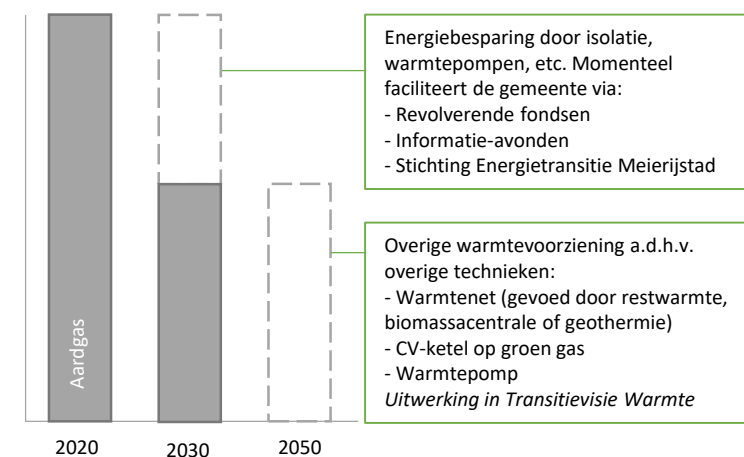
De gemeente Meierijstad heeft de lokale doelstelling gesteld: in 2050 is de gemeente CO₂-neutraal. Deze doelstelling kan behaald worden door middel van enerzijds energiebesparing en anderzijds duurzame opwek. Concreet houdt dit in dat er 4.751 TJ via wind- en zonne-energie moet worden opgewekt. Momenteel is er één zonnenveld gerealiseerd (Korenstreek, 0,002TWh) en is er voor de realisatie van 4 windturbines (Veghel Win(t)d) reeds een omgevingsvergunning verleend. De rol van de raad in dit proces is afhankelijk van de besluitvorming over het rapport 'De toekomst van zon en wind in Meierijstad'. Dit rapport voorziet in een afwegingskader voor zonneparken en een globale verkenning naar kansrijke gebieden voor windparken. In het rapport wordt een voorstel gedaan voor de rol van de gemeenteraad in dit proces:

Zon: momenteel besluit de raad per project of het doorgang kan vinden via een verklaring van geen bedenkingen. Indien de raad instemt met het rapport, verandert dat in sturen op kaders in plaats van sturen op projecten. Het afwegingskader voor zonneparken zal worden geëvalueerd. Aan de hand daarvan kan de gemeente besluiten het afwegingskader aan te passen.

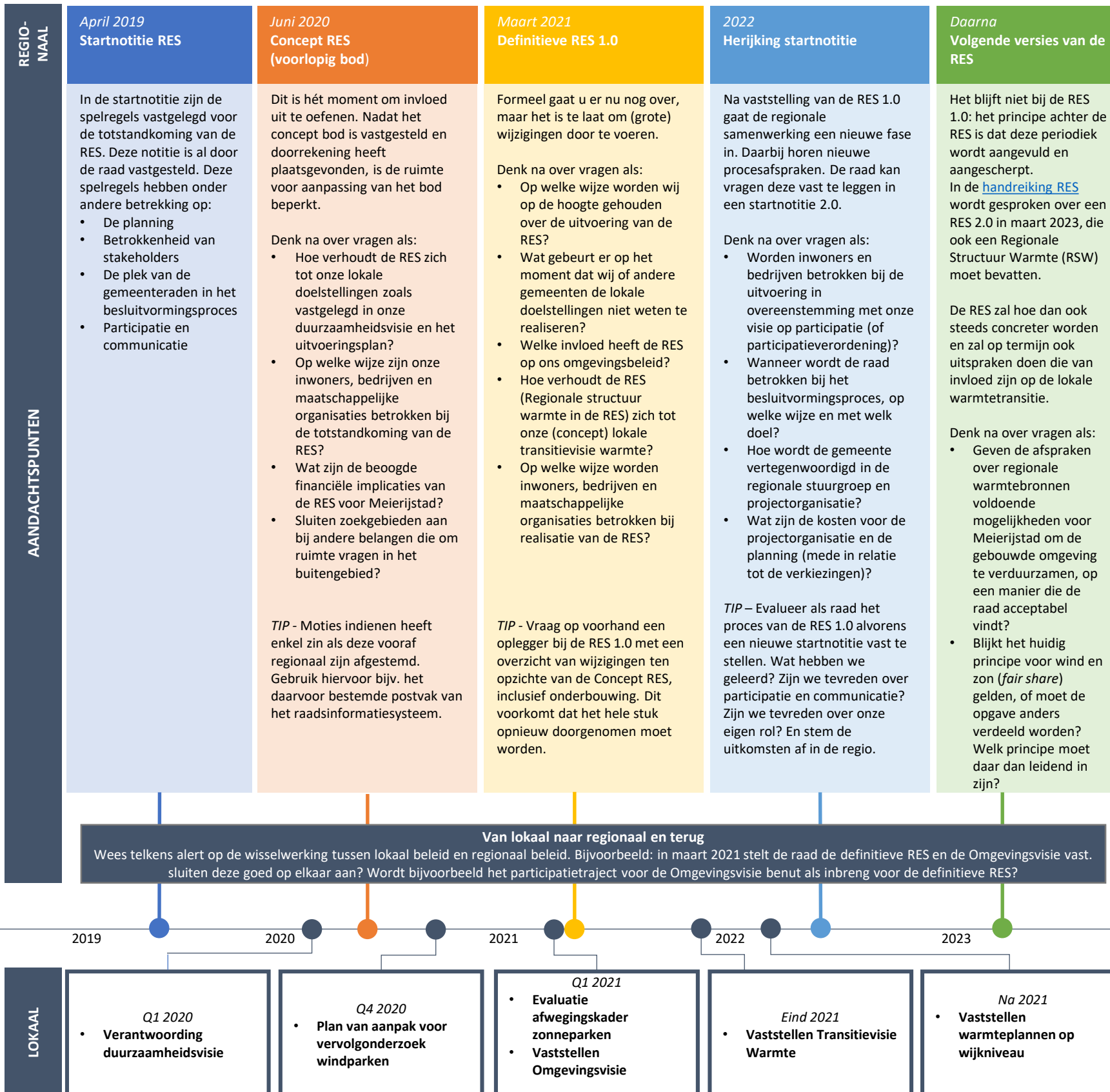
Wind: momenteel stelt de raad kaders door te besluiten over zoekgebieden, waarna er ruimte is voor participatie. Indien de raad instemt met het rapport wordt akkoord gegeven op een vervolgonderzoek naar de haalbaarheid van windturbines in de zoekgebieden, waarvan het plan van aanpak eind 2020 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Lokaal (warmte)

In de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving is nog veel onzeker. Op korte termijn (tot 2030) is energie besparing een no-regret maatregel. De gemeente Meierijstad zet erop in om in 2030 het energieverbruik bij bedrijven en de gebouwde omgeving met 30% te reduceren (zie figuur 1). Voor de volgende stap, alle 33.000 woningen van het aardgas af, wil de gemeente in 2020 aan de slag met de Transitievisie Warmte (dit is conform landelijke kaders). De gemeenteraad stelt deze vast.

Rolneming raad in de energietransitie Meierijstad

Tools voor rolneming van de raad in de energietransitie

Al gemeenteraad wil je grip houden op het proces. Hiervoor zijn er verschillende manieren en tools die je kunt inzetten.

#1 Investeer in de band tussen raden onderling
 Als regio sta je samen aan de lat voor totstandkoming en uitvoering van de RES. Investeer daarom in onderlinge verbinding, bijvoorbeeld met gezamenlijke informatiebijeenkomsten of een gezamenlijke regionale raadscommissie.

#2 Optimale inzet regionaal raadsinformatiesysteem
 Maak gebruik van het regionale raadsinformatiesysteem om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen binnen andere gemeenteraden of om moties en/of amendementen onderling af te stemmen.

#3 Gebruik de commissie voor een structureel debat met de portefeuillehouder

Laat het onderwerp energietransitie en voortgang RES periodiek terugkeren op de agenda van de commissie en de portefeuillehouder uitleg geven over de voortgang en stand van zaken.

#4 Blijf beeldvormende avonden organiseren

Om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen is het verstandig beeldvormende avonden te blijven organiseren, waar mogelijk regionaal, en daar niet mee op te houden nadat de RES 1.0 is vastgesteld.

#5 Stel rapporteurs aan

Als gemeenteraad kun je rapporteurs aanstellen die namens de raad de RES met extra interesse volgen. Zij zijn aanwezig bij alle bijeenkomsten, verdiepen zich in de materie, voeren periodiek overleg met de portefeuillehouder en laten zich bijpraten door ambtenaren.

#6 Goede informatievoorziening

Als raad is het belangrijk om beslissingen te maken op basis van de juiste informatie. Denk aan:

- Input: wat is er mogelijk in Meierijstad, zowel op inhoudelijk vlak (e.g. beschikbare ruimte, warmtebronnen) als beleidsmatig (e.g. fte, financiën)?
- Throughput: wie zijn de betrokkenen en in welke mate spelen zij een actieve rol in het proces? Denk bijvoorbeeld aan de inrichting van de warmteketen.
- Output: wat hebben de projecten opgeleverd? Wanneer is een resultaat een goed resultaat?

#7 Participatie

Dit zijn twee manieren om invloed uit te oefenen op participatie door burgers:

- Door het stellen van proceskaders: **wie** moet op welk **moment** op welke **wijze** met welk **doel** worden betrokken? Documenteer deze afspraken (bijv. in de startnotitie RES of duurzaamheidsvisie).
- Door als raad actief geluiden op te halen bij burgers, maatschappelijke partijen en ondernemers.